

Степан Фурів

Дрогобицька духовна семінарія блаженних священномучеників Северина, Якіма та Віталія – епархіальна семінарія Самбірсько-Дрогобицької єпархії УГКЦ, яка за умов і викликів ХХІ ст. виконує важливе завдання духовної, інтелектуальної та гуманітарної підготовки кандидатів до священства, продовжуючи традиції духовних шкіл, що на цих теренах плекалися в рамках древньої Перемиської єпархії від ХVІІІ ст., зокрема Перемиської духовної семінарії. Таким чином, Дрогобицька духовна семінарія, започаткована на хвилі відродження структур УГКЦ наприкінці 80-их – на початку 90-их рр. ХХ ст., може вважатися спадкоємицею семінарії Перемиської єпархії, однією з наступниць якої є заснована в 1993 р. Б. Самбірсько-Дрогобицька єпархія УГКЦ. У 2021 р. сповнюється 25 років відтоді, відколи Дрогобицька духовна семінарія діє як духовний навчальний заклад із повним стаціонарним першим циклом богословської освіти, а тому варто сягнути до джерел, ознайомившись із Перемиською епархіальною семінарією.

УГКЦ особливу увагу приділяє вихованню майбутніх священників. У цьому процесі провідну роль здавна відігравали духовні семінарії, котрі були основою організаційної системи УГКЦ, а також головним чинником у розвитку культурного й національно-релігійного життя на Галичині першої половини ХХ ст. Одним із таких осередків релігійної і просвітницької діяльності була свого часу Перемиська духовна семінарія, у якій тамтешні майбутні богослови отримували досить непоганий рівень богословської освіти.

Початки Перемиської духовної семінарії сягають далекого 1712 року, коли з благословення єпископа Юрія Винницького (1700 – 1713 рр.) було створено грошовий фонд, з якого виділено 40 000 польських золотих на будівництво Духовної семінарії при катедрі святого Івана Хрестителя в Перемишлі. Проте реалізувати задум єпископу Юрієві Винницькому так і не вдалося. Справа «зависла» майже на 200 років. Коли в 1774 р. у Відні австрійський уряд створив Королівську греко-католицьку семінарію св. Варвари (так званій «Барбареум»), 6 стипендійних місць у ній було виділено для кандидатів до священства з Перемиської єпархії. Коли після смерті імператриці Марії Терези семінарія

перестала існувати (1784), то галицьких семінаристів було відправлено до Генеральної Духовної Семінарії у м. Львові, створеної у 1783р. Крім того, кандидати до священства Перемиської єпархії мали змогу навчатися в т.зв. прилюдному Богословсько-науковому заведенню в Перемишлі. У 1802р. австрійський цісар Франц I дозволив створити в Перемишлі семінарії, але це знову не було зреалізовано.

Перемиський єпископ Константин Чехович (1897-1915) намагався реалізувати проект своїх попередників. Тоді його семінаристи перших курсів навчалися у Львові, а останніх – у Капітульному будинку в Перемишлі. Будівництво семінарії затягувалося через брак належної земельної ділянки і, розпочавшись у 1912 р., завершилося в 1914. Однак почалася I світова війна, Галичину окупували російські війська, які проводили репресії проти духовенства УГКЦ. Перемиська духовна семінарія так і не змогла повноцінно функціонувати, оскільки тогочасна окупаційна влада її закрила й облаштувала в ній військовий шпиталь.

Свою повноцінну діяльність Перемиська духовна семінарія відновила лише в 1918 році. У тому часі ректором семінарії став о. д-р Григорій Лакота (1893-1950 рр.), який чимало потрудився для відбудови й розвитку Перемиської семінарії. Одним із найважливіших завдань для нього був якісний розвиток і вдосконалення освіти для тамтешніх вихованців семінарії. Викладацький склад семінарії включав багато високоосвічених педагогів, які свого часу навчалися у Львові й Відні та захоплювалися ідеями відродження української державності. Тут мали нагоду працювати такі відомі представники тогочасного духовенства, як о. д-р. Василь Панило, д-р Костянтин Богачевський, о. Омелян Горчинський, о. д-р Михайло Трохимчук, о. Лев Несторович, о. Омелян Мартинович та інші. З 1918 р. навчання в Перемиській духовній семінарії тривало 4 роки. Починаючи з 1931 року, за благословенням тодішнього правлячого архиєрея Йосафата Коциловського (1917-1947 рр.) тривалість навчання було продовжено на один рік.

Провід у Перемиській семінарії належав ректору, віце-реktorам, духівнику та префектам студій. Ректорами були о. д-р Григорій Лакота (1918-1926 рр.), о. Василь Панило (1926-1929рр.), о. Володимир Гмитрасевич (1929-1935 рр.) та о. Іван Кузич (1935-1945 рр.).

Аби не допустити збільшення кількості греко-католицького духовенства, польська влада у квітні 1919 р. скасувала державну дотацію релігійного фонду на утримання семінарій. Тому правлячий єпископ у цьому покладався на пожертви мирян. Крім того, духовенство було зобов'язане сплачувати грошові нарахування та продуктові збори залежно від розміру парафії.

При вступі на навчання в семінарію Єпархіяльний єпископ особисто стежив за тим, аби до семінарії на навчання потрапляли абітурієнти з хорошою поведінкою та достатнім рівнем необхідних знань. Щоб отримати можливість навчатися в Перемиській духовній семінарії, вступники повинні були подати свідоцтво про хрещення, про попередню освіту, лікарське свідоцтво та свідоцтво про моральність, яке мало підтвердити, що абітурієнт є релігійно-моральним серед своїх однолітків. Вступники з малозабезпечених сімей мали подати свідоцтво про малозабезпеченість сім'ї. Кількість семінаристів постійно зростала, і відомо, що в 1938 р. на V курсі Перемиської семінарії навчалося 13 студентів, на IV – 33, на III – 25, на II – 29, а на I – 33.

Значну увагу семінарія приділяла вивченню Святого Письма, догматики, стародавніх мов (єврейської, грецької, латинської, церковнослов'янської). Крім того, викладалися філософія, герменевтика, моральне богослов'я, канонічне право, історія Церкви, пастирське богослов'я, годегедика, гомілетика, методика й катехитика. Поряд із богословськими предметами семінаристи вивчали також світські – математику, фізику, історію природи, всесвітню історію. Все це відкривало перед майбутніми священнослужителями можливість для всебічного розвитку – духовного та інтелектуального зросту.

Про організацію навчального процесу в духовних семінаріях Галичини йшла мова на установчому з'їзді Українського Богословського Наукового товариства, який відбувся 29 вересня 1922 р. у Львові. У 1922 році з ініціативи тодішнього ректора о. д-ра Григорія Лакоти в семінарії були створені богословські кооперативи «Власна поміч» та «Науковий гурток», беручи участь у яких вихованці семінарії мали можливість займатися науковою діяльністю. Результати своєї праці вони могли представляти у вигляді доповідей на різну тематику. Зокрема, тут у 1937 році товариство молодих богословів видало «Ювілейний альманах українських католицьких богословів Перемиської єпархії», «Автокефалія у світлі католицької науки», «Галицьке відродження», «Священник і суспільна праця», «Св. Йосафат – український святий», «Держава і Церква» та багато інших наукових праць.

Великий унесок у покращення рівня богословської освіти робив тодішній правлячий єпископ Йосафат Коциловський (1917-1947 рр.), котрий особисто цікавився освітньо-виховним процесом майбутніх священнослужителів. Він часто сам проводив для майбутніх священників реколекції. З його ж ініціативи у Перемиській семінарії були запроваджені богословські диспути, під час яких студенти могли обговорювати різноманітні богословські теми. Владика Йосафат брав активну участь у наукових семінарах, зокрема наголошуючи, що основним завданням для майбутніх священників має

стати утвердження християнських цінностей як серед українського суспільства, так і серед людства загалом. У своїх листах і посланнях до семінаристів архиєрей завжди наголошував на великій гідності, ревності й святості майбутніх душпастирів.

Перемишльська духовна семінарія відігравала свого часу чималу роль у вихованні й підготовці майбутніх священників не лише як богословів, але також як свідомих всебічно освічених громадян, готових вірою і правдою послужити своєму народові. В основі семінарійного освітньо-виховного процесу було закладене насамперед високе культурно-патріотичне виховання. Якісна організація навчального процесу досить позитивно впливала на отримання студентами достатньо якісних освітніх навичок, а також виховання духовних цінностей.

Завдяки греко-католицькій семінарії у Перемишлі існувала можливість постійного виховання молодих душпастирів, які в тогочасних нелегких умовах добре попрацювали на добробут УГКЦ та українського суспільства, а також на формування активної проукраїнської громадянської позиції серед своїх сучасників. Єпископ Йосафат Коциловський висвятив щонайменше 400 священнослужителів, значна частина яких були випускниками цієї семінарії.

Степан ФУРІВ, Перемишльська духовна семінарія. Духовна освіта – очима історії // СЛОВО №2 (86), червень-серпень 2021